

СТУПАНЪ

ЗЕМЛЕДѢЛСКО-ЕКОНОМИЧЕСКИ ВЪСТИВЪКЪ.

7743
№ 904

СТУПАНЪ излиза два
пъти въ мѣсецъ. Го-
дишна цѣна е 5½ франка
или 25 гр. турски пари
предплатени.

Съ държавие: Извѣстие. — Каква бѣ-
ше миналата година и каква може да бѣде
идущата. — Ступанъ и Ступанка. — По на-
родната економия. — За земята (почвата) и
за нейното приготвяне да се обработватъ
на нея равлични жита, сѣидби и трѣви за
добитакъта. — Къщи смѣтка. — Сушене
мѣсо. — Разни.

Писма, дописки и спо-
моществованията са ис-
пращатъ до издателятъ
и приѣздателтъ Д. В.
Хранова въ Видинъ.

ИЗБѢСТІЕ.

Съ настоящиятъ брой ние начинаваме вече втората година на „Ступанъ“. Умоляваме почитаемите си настоятели, до които пращаме 1. брой, да побързатъ и да ни отговорятъ по колко листове да имъ пращаме за напредъ. Колкото отъ испратенните ни листове са не намѣстятъ, нека ни са върнатъ назадъ. Които отъ нашите настоятели не ни отговорятъ до Февруария, ние ще смятраме испратенните до тѣхъ 1 и 2 бройове като намѣстени, и ще продължаваме да имъ пращаме и другите листове, за които и отговарятъ.

КАКВА ВЪШЕ МИНАЛАТА ГОДИНА И КАКВА МОЖЕ ДА БЪДЕ ИДУЩАТА.

Като започеваме вече новата година, не ще бѣде, мислимъ, излишно да хвърлемъ единъ кратавъ погледъ на миналата и идущата години да поразгледаме на кратко материалното (вещественното) състояние на нашиятъ народъ. Най-напредъ трѣба да са запитаме: какъ сме започели по-много отъ насъ новата година, какъ ще я преминемъ и какъ ще дочакаме идущата нова година? Отговорътъ на тѣзи питавня не е твърде отъ благоприятните, като знаемъ *берекетътъ* и *алжм-*

вершиите въ последните минали години.

Ако речемъ да сравняваме последните минали години съ по-предшните, ние ще намѣримъ, че отъ година на година нашето веществоно състояние бива се повече и повече песносно и лоше; виждаме, че сиромашията зема по-голѣми размѣри почти въ сичките класове на народътъ; виждаме, че оплакванцията отъ нѣмание берекетъ, алжшверши и пр. непреставатъ да са чуватъ на сѣкѣде почти изъ отечеството ни. Послушайте отчаятелниятъ гласъ на добруджанските селени, жетвите на които отъ нѣколко години насамъ никакъ ги не бива! А и колкото храна иматъ немогатъ да видятъ никаква о-блага отъ нея. Ето що прочитаме въ една дописка отъ Тулча, помѣстена въ „Источно време“: „..... Продажби слаби, пари нѣма. Житото са продава 20—25 гроша цариградското кило, а ячмия 10—11 гр. Селените сѣ умислени. Стоката имъ не минава, а пари искатъ отъ тѣхъ сѣки часъ. За да платятъ много селените си испраздниха хамбарите до жърно. Изобилието малко улеснение дожара на селското население, едно защото последното много бѣше длъжно и сичко отиде срѣщу борчъ, друго защото малко бѣше са сѣяло. Борчлия и безъ добитакъ, какво ще ти посѣятъ? Житото даде на кило 15—20 кила, но колко кила бѣха посѣди повечето селени? . . . И отъ

Менчо Шехердѣвиче
№ 904

Разградско са оплакватъ, че по причина на градътъ, който лѣтосъ убилъ сѣидбите имъ, нѣмаме достаточна храна както за прѣхрана, тѣй и за сѣме. Подобни жалостни вѣсти и оплаквания са чуватъ отъ по-много мѣста на пространното ни отечество. Жалостно е, наистина, нашето вещественно сѣстояние, което не клони твърде скоро на подобряване. Жално е да глѣда човѣкъ, когато минава презъ селата, какъ мисирищата сѣ празни или съ слаби и незрѣли половинъ зърнати кочани, а нѣкои и по-малко. Това ние забѣляхъме лѣтосъ въ едно наше пътувание. Сѣщото е почти и съ сичките други сѣидби, както и съ лозята. Ами какво да кажемъ за храната на добитакътъ? Сѣкиму е почти познато, че тѣзъ годишната храна за добитакътъ е много малка; но безъ храненъ добитакъ, който е, тѣй да кажемъ, най-необходимъ, и безъ който не може нито да са помисли за ступанство, — никой ступанинъ не може да върши никаква работа. Едно зло ражда друго, а това — трете и тѣй нататакъ.

При таковото сѣстояние на работите не трѣба да са чудимъ, защо расте сиромашията измежду народътъ отъ день на день се повече и повече. Ами какво ще бѣде на пролѣтъ, когато са свърши и онази малко храна, що иматъ нѣкои едвამъ да са исхранятъ поне до това време, а нѣкои вече отъ сега сѣ свършилие храните си; и какво ще правятъ безъ семе, безъ пари и безъ добитакъ? Ами ако са притурятъ при това и даноците? Отъ казанното до тука са разбира, че идущата година не ще бѣде твърде отъ най-добрите, ако работите отиватъ се тѣй.

Питанне е сега, какъ може са помогне на народътъ?

Ние прочитеме въ цариградските вѣстници, че въ тулчанско и другаде, дѣто не останало храна за семе у селените, щело да имъ са помогне съ храна отъ нѣкои царски *ушури*, за което и тулчанскиятъ мюесарифинъ е направилъ вече рапортъ за колко кила трѣба. Тази мѣрза на честното прави-

телство е една отъ благоразумните. Но работата е, че трѣба да са побърза съ това, защото въ противенъ случай бѣдните селени ще бѣдатъ принудени да си продадатъ добитакътъ, безъ който не могатъ, както терзиятъ не може безъ иглата, и ще дадатъ мило за драго само и само да прекарать зимата. Ами на пролѣтъ?! Тогава съ скръстенни рѣце. Отъ горниятъ отломакъ на тулчанската дописка ясно са види, че испразднените хамбари не даватъ на селените да сѣятъ много храна. Но ако селените сѣ сиромаси и бѣдни, то другите — гражданите — не могатъ да бѣдатъ по-добре. Може ли да ни увѣри нѣкой, че ако селенинътъ, орачътъ, не е въ добро сѣстояние, ако той е крайно бѣденъ, ако той нѣма съ какво да са прѣхрани, то гражданинътъ, търговецътъ и занаятчията ще могатъ охолно да живѣятъ, да добруватъ и пр.? Не вѣрваме. Ако селенинътъ гладува, ако той бѣдствува и страда отъ сиромашията, то, безъ сѣмнѣние, не ще бѣде добре нито на гражданинътъ, нито за сички други. Селенинътъ е който храни сички. Земедѣлието (то е основата, темелътъ за народното обогатяване), търговията (ако можемъ каза, че и ние имаме търговия) и индустрията (която токо-речи нѣмаме) сѣ трите, които могатъ повдигна вещественно (материално) единъ народъ. Но у насъ, — както казахме — не е усъвършенствувано нито едно отъ тѣзи три главни извори за народното обогатяване. Казвахме, че отъ година на година ние се повече и повече осиромашаваме. Като е тѣй, трѣба ли да чакаме да дойде ножътъ до кокалтъ, че тогава да търсимъ лѣкъ (цѣръ) на злото? Трѣба и време е вече да промислимъ, и ние сами за подобряването на материалното си добросѣстояние, защото ако я караме се тѣй, както сме я карале до сега, то и идущите години не ще бѣдатъ по-добри за насъ.

Ние сме говорили и други пѣтъ, какво трѣба да правимъ, за да подобримъ вещественното си сѣстояние, но и за напрѣдъ не ще престанемъ да показ-

ваме пхтътъ, въ който трѣба да тръгнемъ, — пхтътъ, въ който сж вжрведе и вжрватъ другите напреднжли народи, които са славятъ днесъ съ искусства, съ художества и съ богатства. Защо да не послѣдуваме ние тѣзи народи въ опова, което е полезно за насъ? Пхтътъ за насъ е изравненъ и исчистенъ отъ трънето, изисква са само да вжрвимъ по него.

Видѣхме, че миналата година не бѣше твърде отъ добрите отъ кжмъ берекетътъ (изобилието) и алжшъ-варишите; колкото за идущата година има надѣжда, че сѣидбите, храните ще бѣдатъ по-добри; защото валѣ доста снѣгъ почти на сѣкаде, а снѣгътъ е добротворенъ за сѣдбите. Но какво ще ти стори сичко това, когато са е сѣяло малко? Като е тжй, трѣба ли да са помогне на селените съ време или не?

СТУПАНЪ и СТУПАНКА.

Въ нѣкои отъ миналогодишвите бройеве въ „Ступанъ“, ние говорихме нѣщо вжрху длжностите на ступанката, домакинята, кжщовницата. Въ тѣзи си членове, ние разказахме що са изисква отъ една добра ступанка да прави, за да бжде кжщата ѳ въ добаръ редъ и домашните благодарни; какъ трѣба да са обхожда тя спрямо сичките домашни общо, и спрямо сжпругътъ си частно и пр. За сичко това ние сме поспоменжле нѣщо, но за длжностите, които иматъ мжжете кжмъ жените, кжмъ сжпругите си, кжмъ домътъ си и пр. не сме споменували нищо.

Нѣколко случки, които сме виждали сами съ очите си, и нѣколко, за които сж ни разказвали нѣкои наши приятели, какъ нѣкои мжже сж са отнасяли кжмъ жените си, какъ тѣ са постживали тжй грубо съ тѣхъ, и то предъ други хора, штоо и най-добрата жена би станала доша, непослушна, непоправима и пр. Отъ това са пораждатъ кавги, крамоли и неспоразумѣния въ кжщи. Но това е упростаително за единъ домъ; тамъ дѣто сж са вжжкнали тѣзи зарази — кавги, крамоли и неспоразумѣния между мжжъ и жена, тамъ, думаме, не може да бжде никакво добро.

По поводъ на тѣзи нежелатели случаи, ние си позволяваме да кажемъ нѣколко думи за

недобрите постжки на нѣкои отъ нашите мжже, които сматратъ жените си като роби, и искатъ безусловно, штоо жените имъ да иматъ робски страхъ и да треператъ предъ тѣхъ като предъ нѣкои деспоти. Думата ни не е за сичките мжже. Времето, въ което живѣемъ, не е срѣдне-вжковно; ако ние са мислиме, че имаме неограничена властъ надъ жените и че тѣ трѣба слѣпо да ни са покоряватъ и боятъ за каквото щѣло и нещѣло, то ние са лжемъ страшно. Сѣки ступанъ трѣба да има ступанката си като негова другарка, а не като робиня, защото робътъ може да отхране само робъ. Ако ние сматраме жените като робини и ги джржимъ за таквизи, то и дѣцата, които тѣ отхранватъ и отглѣдватъ, не могатъ да бждатъ по-добри. А желатели ли ние да умножаваме този родъ хора! . . . Ние казахме, че по поводъ на нѣкои очевидни случаи пишеме тѣзи редове. Случавало ни са е на нѣколко мѣста да бждемъ свидѣтели, когато сж са сваждали ступанъ и ступанка, мжжъ и жена, и то въ присжтствието на нѣколко други лица. Поводъ на кавгата сж давали почти сѣ мжжете. Тѣ захващатъ най-напредъ да псуватъ, да натякватъ, да изричатъ обидителни за жените думи и други и др. т. и отъ това са подкачи кавгата. Друго. Прѣди нѣколко дни, като са разговаряхме съ единъ приятель вжрху тѣзи работи, между другото ни разказа и слѣдующето: Единъ день като са расхождали съ единъ неговъ познатъ, придруженъ отъ жената си и отъ други още нѣколко приятели, жената на неговиятъ познатъ запита да мжжътъ си за нѣщо, а той, намѣсто да ѳ раскаже и обади за каквото го питала, обжрналъ са кжмъ нея и захваналъ да я подиграва предъ хората, че била глупава и други такива, за дѣто не знала таквизи малки работи и пр. Много подобни примѣри са срѣщатъ, за жалость, въ фамилиарниятъ нашъ жовотъ.

Е, кажете ни сега, може ли са поправи единъ човѣкъ, ако го псувашъ, хокашъ и засрамвашъ предъ други? Ние мислимъ, че сладките думи много по-силно дѣйствуватъ за поправение, отъ колкото многото гюрюлтии, крясаи и нападения. И въ жените има, наистина, слабости, както и въ мжжете, и другите иматъ кусури, но тѣзи кусури могатъ са поправи по-сполучливо съ добаръ

начинъ, отъ колкото съ викания, кряканя, карания, хокания и засрамвания; трѣба взаимно споразумѣние между двѣте страни. Ступанътъ и ступанката трѣба да знаятъ и да се увѣрятъ, че за тѣхъ нѣма никой другъ по-ближенъ, никой другъ по-вѣренъ, по-искренъ, освѣнъ пакъ тѣ сами по междуси; трѣба да знаятъ, че събрани единъ пакъ, тѣ ще преминатъ заедно цѣлятъ си животь, до като дойде единъ день смъртъта да покоси животьтъ имъ и да ги раздѣли; трѣба, думаме, да знаятъ, че веднажъ събрани и свързани съ святата връзка на бракътъ, после свързани чрезъ дѣцата, нищо не може и не трѣба да прекъса тѣзи връзки. Като е тѣй, не трѣба ли да са убѣдятъ и двѣте страни — мъжътъ и жената, — че тѣ не трѣба да са противятъ много единъ другиму и да са сваждатъ за нищо и никакви работи? Не трѣба ли и двамата еднакво да са грижатъ за доброто на къщата си? Не трѣба ли да си живѣятъ по между си въ миръ, съгласие и любовъ? Трѣба, и сичко това може да стане, само ако желаятъ и двѣте страни.

Още нѣколко думи къмъ нѣкои мъже и свършваме. Има мъже, които по цѣлъ день киснатъ въ крѣчмите и кафенетата, и жално имъ е да напуснатъ тѣзи най-мили и драги за тѣхъ свърталища. Тамъ тѣ са занимаватъ съ много важни работи, като на пр. съ играение на карти, билиардо, тавла и пр., а при това отъ време на време имъ са носи и раякѣйка — смисли животь и къща. Като си отидатъ вечеръ късно у дождътъ, ако имъ е малко нѣщо неугодно, захващатъ да псуватъ и да са каратъ; а въ такавъ случай не може да има миръ и споразумѣние въ тѣзи къща. Ние не казваме, че никакъ не трѣба да са стѣпва въ кафене, не! Нито е срамота, нито е грѣхота рѣдко да отива човѣкъ въ кафене за да са вижда и поразговарва съ приятели, но да кисни въ него по цѣли дни, това е голѣма загуба, както нравствена тѣй и вещественна, за единъ човѣкъ, който желяе да е колко-годе редовенъ въ работите си и въ съгласие съ домашните си. Таквизи и други още кусури отъ страна на нѣкои мъже съ по нѣкогажъ причина на домашно неспоразумѣние, което има за слѣдствие голѣми неприятности.

ПО НАРОДНАТА ЕКОНОМИЯ.

(Продължение отъ 11 и 12 приг.)

Същата съдба, която бѣше постигнала Римлянитѣ, постигна и Гърцитѣ, и Испанитѣ, па най-послѣ, и Сѣверо-Американскитѣ държави, въ които учения мъжъ — въ онова время посланикъ — Морелъ доказалъ съ статистически доказателства, че въ държавитѣ подъ име: Конектикут, Massachusetts, Kode-Island, Nev-Hampschire, Maine и Vermont спаднало плодородието на пшеницата, (въ растояние на 10 години отъ 1840 г. до 1850 г.) на половина по-малко, на картофлитѣ на $\frac{1}{3}$ и т. н. А лѣкъ въ 1858 год. бѣше прѣсметналъ Н. С. Сагеу че, само киселина фосфориста (PO_3) и потасни вещества ($KO+?$), които са отнѣматъ сѣка година на тамкашнитѣ ниви, съ различни изсилителни растѣния, струватъ повече отъ 20 милиона талира (1 талиръ = 21 $\frac{1}{2}$)! — Въобще лѣкъ сичкитѣ минерални вѣщества, които ся изчерпватъ отъ тамкашната земя сѣка годинъ, струватъ за 1500 милиона бушла*) пшеница и др. храни!! —

А дали нѣма намъ да грози същата пропастъ, която погълна толкова милиона други народи? да ли не може и нашата земя да отслабни и да си промѣни отъ рай въ пуста пропастъ, въ която да намѣри цѣлъ Български народъ своя гробъ?! —

— Както азъ така и сѣки други не би пожелалъ подобна бѣдъщностъ на нашето отечество, но пакъ, за жялостъ, сме длъжни да исповѣдаме истината — каквото би исповѣдалъ и сѣки другъ добръ опознатъ съ тѣзи работи, човѣкъ — т. е. че ако ся не свѣстимъ по съсъ время за по-доброто осигоряване на нашата бѣдъщностъ то непременно ще свършимъ съ същата нота каквото и другитѣ горѣспоменати нещастни народи свършили. Баремъ пмавъ доказателства че сме почти тръгнали по същия пакъ, по който тѣ бѣха тръгнали.

За да увѣримъ читателитѣ, то съмъ приготвилъ малки едни смѣтки, които показватъ съвсѣмъ вѣрно какъ ние незнаемъ още да цестимъ.

*) Бушелъ са нарича оная Американска мѣра, съ която мѣрятъ жито. Единъ бушелъ има около 30 оки.

Прѣзъ 1873—74 год. ся изнесло само отъ Видинското пристанище повече отъ 15 милиона оки захере (пшеница, ечимикъ и курузь), въ които сѣмъ пресмѣтналъ, че са съдържа около 300,000 оки минерални вѣщества, които растѣнието е отнѣло на земята. Въ тѣзи минерални вѣщества струватъ само:

Киселина фосфориста (PO_5)	10909	гр.
Потасенъ оксидъ (KO)	3409	„
Магнезень и варенъ оксидъ ($MgO+CaO$)	100	„
Киселина сямпурова и пд. ($SO_5+?$)	20	„

Бкупъ струватъ 14438 гр.

Другитѣ останали, като на пр. Соденъ оксидъ (NaO), Киселина кремъчна (SiO_2) Желѣзни съединения ($FeO+?$), Симпуръ (S) и много други, не сѣмъ ги нито гуждалъ въ смѣтка, като по-маловажни въ това.

Сега нека да си размисли читателя самъ, колко подобни пристанища и колко години нарѣдъ сж биле свидѣтели на подобни опропаствѣния за цѣла наша мила райска земя, на вѣрвамъ, че заключението на сѣкого ще бѣде това, което спомѣнахъ и погоре, т. е., че ако продължаваме и за нарѣдъ тѣй безрасъдно, то много жалостна бѣдщностъ ще оставимъ на нашитѣ потомци, които ще ни кълнатъ и проклинатъ сѣвсѣмъ праведно, защото ще знаятъ, че сме биле хора отъ деветнасетия вѣкъ, хора които живѣяле въ времето на велепрочутаго Либига, хора на които науката имъ е сама показвала пътя и срѣдствата, по които да настѣпѣтъ и какво да вършатъ, и пакъ тѣзи хора опропастиха сѣ своето немарение — цѣло свое поколѣние!!

Другитѣ народи ако глѣдатъ съ 4 очи да могатъ повече да уголѣматъ плодородието на своитѣ нивы, то ние и безъ да размисляваме повече, вършимъ оупачно. Така на пр. другадѣ глѣдатъ и чрѣзъ различни други срѣдства да приготвятъ добра храна въ земята съ торение не само обикновенъ торъ, но употрѣбляватъ въ това и разни искусствени други торива, каквито сж Суперфосфата, Гуаното, потасни торове, гипсъ и мн. други. Даже, Англичанетѣ още въ 1800 год. първъ пътъ си правеха суперфосватъ отъ

коститѣ, които нанесе изъ чуждина въ своята земя и то за една сѣвсѣмъ ничтожна цѣна купечи, и тѣй отъ денъ на денъ сѣ поправяха своитѣ нивы.

(Продължава са).

Михаилъ Георгиевъ.

ЗА ЗЕМЯТА (ПОЧВАТА) И ЗА НЕЙНОТО ПРИГОТОВЛЕНИЕ ДА СА ОБРАБОТВАТЪ НА НЕЯ РАЗЛИЧНИ ЖИТА, СѢИДБИ И ТРѢВИ ЗА ДОБИТАЕЪТЪ.

(Глѣд. послѣд. прит.)

До сега ние говорихме само за образованието на минералните части въ почвата, но ние вече знаемъ, че почвата сжстои и отъ органически вѣщества; затова нека разглѣдаме сега отъ дека сж са земале тие вѣщества и какъ сж тие влѣзле въ почвата?

Ако обжрнемъ внимание на годѣиите камане, които са показватъ надъ повърхността на земята, то ние ще да заблѣжимъ, че тие камане почти сѣкога биватъ покрити съ една растителностъ, която наистина е твърде слаба и бѣдна. Тая растителностъ са сжстои отъ мъхове и отъ лишав. Представете си сега пакъ, че повърхността на земята, на която ние сега ореме, е покрита насѣкаде съ каменни пластове, и че тие пластове сж покрити съ оная първа растителностъ, която са сжстои отъ лишав и отъ мъхове. И така, когато отъ влиянието на гореказанните причини захване да са сжставлява неорганическата частъ на почвата, т. е. когато каменните народи захванатъ да са разсипватъ, то съ тѣхъ заедно умиратъ и първите растения и намѣсто тѣхъ израстватъ други нови. Първите отъ дѣйствието на дждовете и на вѣтрововете са размѣсватъ съ неорганическите части на почвата, дѣто и захващатъ да гниятъ отъ влиянието на топлината и на влажността. И така, когато въ първобитната почва са сжбере достаточное количество перегной или изгнили и гвиющи останки отъ мъховете и отъ лишавте, то такава почва става вече способна да никнатъ на нея и други растения, т. е. тревни и дървета. Сѣмето на тие тревни и дървета, като са занесе отъ вѣтарть или отъ

итиците, пада на тая почва, пуца коръни и извиња; но защото пластът на тая почва, въ която могат вече да живѣятъ растения, е още твърде тънакъ, то коръните на тие треви, а особено на дърветата, като отиватъ се по-надълбоко и по-надълбоко, скоро посръщатъ спънка въ пластове на неразсипаниятъ още камакъ. Разбира са, че оние растения, на които коръните сж слаби, като не намиратъ доста точно ровка земя, за да растатъ, умратъ и коръните имъ, разклонѣни по повърхнината на камакътъ, изгниватъ и увеличаватъ количеството на перегнойтъ; а оние, на които коръните сж яки, като вѣзватъ въ пукнатините на камакътъ, растатъ и надебѣляватъ се повече и повече и съ това праватъ пукнатините по-голъми. Въ тие пукнатини вляза вода, която и захваща да разлага сжставните части на камакътъ. Освѣнъ това, когато гниятъ растителните останки, т. е. коръните, стѣблата и листата, то са образува такавъ сжщо газъ, какавто са образува и отъ дышанпето на животните, т. е. образува са въздушна кислота. Дъждовната вода, като прониква презъ тънкиятъ пластъ на новата почва, попива въ себѣ си тоя газъ и още повече помага за разспиванпето на каманете. И така, ние видиме, че растителността съ своите останки, като служи за образованпето на органическите части на почвата, въ това сжщо време помага да са сбърватъ твърдите каменни пластове въ по-ровко състояние. Разбира са, че сичкото това са само говори така скоро, но не така скоро то става, а трѣбать цѣли стотини, даже и хиляди години, за да може каменистата, неплодната или покритата съ лишаи и сжмхъ земна повърхнина да са преобърне на плодородна почва; на освѣнъ това, за да стане тя истенски плодородна, то трѣба доста много топлина и влажностъ, а ние видиме, че на земята и до сега има много такива мѣста, дѣто или топлината е твърде много, а влага нѣма никаква, та, като-рѣчи, нищо не може да расте, а сичко си остава голъ камакъ и сипкавъ пѣсакъ; или пакъ наопаки: виждаме че влагата е твърде много, а топлината твърде малко, така щото на такива мѣста расте само единъ мхъ или само такава една доша

трева, която, като-рѣчи, за нищо не струва.

Ето сега ние вече вземемъ какъ са образуватъ въ почвата нейните сжставни части, органическите или възгоряемите, и неорганическите или неизгоряемите. Но трѣба още да притуримъ, че органическите вещества въ наносните почви са образуватъ много по-бързо, нежели въ другите. На тие почви,—освѣнъ останките отъ растущите на тѣхъ треви,—водата нанося множество водни растения, различни треви, взмити заедно съ земята отъ брѣговете, и най-послѣ, цѣли стволоче отъ паднали въ нея дървета. Сичкото това, като са завлѣче въ наносната почва, изгнива и образува пластъ отъ плодородна земя. Ето защо тоя пластъ на наносните почви почти сѣкога бива по-дебѣлъ, нежели на оние, които са намиратъ по високите мѣста.

(Продължава са).

КЪЩНИ СМЪТКИ.

Въ сѣка къща е необходимо нужно да са знаятъ точно годишните доходи (приходи, гелишатъ) и разноси, и да са внимава строго на това, щото да не са харчи повече на день, отъ колкото ни позволяватъ приходите, т. е. да не са простираме повече отъ чергата си; и не само това, но още и да глѣдаме да спияваме по нѣщо отъ приходите, ако са може. У сѣка добра и доброуредена къща, казахме, трѣба да са знае точно до колкото е възможно, колко е нейниятъ годишенъ приходъ, и този приходъ да са расподѣли тѣй, щото тѣзи къща да не потѣне въ джрлове (борчове), отъ които са поражда домашната незадоволностъ, раздоръ и нещастие. Една къща като има твърде малко приходи на годината, а ако глѣдашъ на разноските, които обикновенно биватъ много и разнообразни то трѣба най-напредъ да са достава, купува, онова, що е необходимо нужно, после онова, що е ползъно, а най-после онова, що е угодно, хубаво и за удоволствие: разумѣва са, че при това трѣба да са мисли и за бжджщностъ, за напредъ. И тѣй никога да не са купува нѣщо повече, отъ колкото е потребно. Сичко, що са купува, трѣба добре да са разглѣдва; да не са оставяме, облягаме само на продавачите, които винаги хвалятъ стоката си, че е добра.

Най-доброто сръдство за да бѣде ступанството въ добаръ редъ е да са държатъ къщни смѣтки. Безъ това не са знае какво са внася и какво са харчи въ къщи.

За по-лесно разбиране, какъ трѣба да са бѣлѣжатъ приходите и разноските, що ставатъ въ една къща, ние излагаме по-долу една таблица, която да служи като примѣръ

за онѣзи, що желаятъ да държатъ смѣтка (хесапъ) и да знаятъ колко приходъ и колко разноски (масрафъ) иматъ на мѣсець въ къщата си. На краятъ на сѣки мѣсець явно ще са види, ако са е похарчило повече отъ приходътъ, и въ такъвъ случай човѣкъ може да понамали харчовите си, като некупува нѣща, които не сѣ до толкова нуждни.

КЪЩНИ СМѢТКИ.

Отъ 1. Январия 1875 год. до краятъ на сѣщиятъ мѣсець.

Видъ на Денъ	Приходи		Расходи	
	Гроша	Пари	Гроша	Пари
Готови пари отъ Декем. 1874 год.	250	—	—	—
2. За шевъ една дрѣха на П. Иванова	140	20	—	—
„ На слугинята	—	—	50	—
3. За кирия на къщата	—	—	150	—
4. Подароци за новата година	—	—	20	30
„ Лихва отъ г-на Ив. Николовъ	230	—	—	—
5. За шевъ една женс. дрѣха на г-ца Ив. Геогева	120	—	—	—
7. На обуцарѣтъ г на Т. Христова	—	—	100	—
10. За поръчаната работа на г-ца К. М.	190	30	—	—
15. Заплата на работниците	—	—	110	—
25. Разноски за въ къщи	—	—	180	—
„ За шевъ на една дрѣха	170	—	—	—
30. Заплата на работниците	—	—	110	—
31. Кирия отъ единъ дюгень	200	—	—	—
„ За една дрѣха отъ Р. Петрова	50	—	—	—
„ Разноски за въ къщи	—	—	150	—
Сички приходи	1351	10	870	30
Сички расходи	870	30		
Оставатъ готови пари	480	20		

По този начинъ може да са бѣлѣжи за сѣки единъ мѣсець, и ако са напѣлни едната страна на теѣтерѣтъ, събиратъ са приходите и расходите отдѣлно, после са отбива едното отъ другото, а остатокътъ са принася на другата страна, като са пиши предъ него: при-месени.

СУШЕНИЕ МЕСО.

Много свини и прасци са исклаватъ по насъ по Рождество Христово, но твърде малко сѣ онѣзи ступани и стуванки, които знаятъ да уредятъ както трѣба месото и сланината за да бѣдатъ по-вкусни за ѣденіе и да траятъ повече време безъ да са повредатъ. Ние сме имали случай да ѣдеме на много мѣста по насъ пресолено и ограниено свинско месо както и сланина. А отъ що произхожда сичко това? — Отъ незнаяннето,

По други мѣста хората сушатъ на димъ свинското месо, — бутовете и др. — което става тѣй вкусно и сладко, щото да не може човѣкъ да му са наѣде, а освѣнъ това може да трае и много време безъ да са повреди нито най-малко.

Сушеніето месо на димъ не е бо' зва каква мѣчна работа; доволно е да са закачи посоленото месо на камината, дѣто има димъ (пушакъ), и да виси тамъ до тогава, дорде изсъхне и са напуши добре. Камината трѣба да бѣде чиста. За сушеніе месо не трѣ

ба да има много димъ; главното е добре да изсъхне месото, На нѣкои мѣста по насъ сушатъ свинското месо, като го окачатъ подъ стрѣхите, дѣто стоя дорде изсъхне. Въ такавъ случай добре е да са намазва месото съ дървенъ оцетъ. Оцетътъ има сѣщото свойство каквото и димътъ, т. е. запазва месото отъ вредителните животинки, отъ мухультъ и отъ гниеннето, които развалятъ и повреждатъ месото; но като изсъхне веднашъ, то вече са неразвала. Месо, което са суши на димъ, може да са повреди 1) отъ много горѣщъ димъ и 2) отъ водната пара и вода. Отъ много топлиятъ и сухъ димъ повърхнината на месото бърже изсъхва, става кора, която са распуква, а отъ топлината може да са растопи нѣщо и отъ мастята. Отгова и месото не бива добро нито на глѣдъ, нито на вкусъ.

Водната пара и водата или влагата, що са набиратъ по месото, сѣ по-вредителни отъ колкото голѣмата горѣщина. Ако месото е покачено въ готварницата, или тамъ, дѣто са ператъ ризи или други дрѣхки, то ще са натрупатъ на него много водни пари, които не го оставятъ скоро да изсъхне. Затова трѣба да са внимава за сичко това, когато са суши месо. Когато са извади месото отъ солта и са туря да сѣхне, добре е да са посипва съ малко трици, и то за това, защото става по-малка кора на месото; а освѣнъ това, ако са случи да са набератъ повече водни пари на него, то влагата остава повечето на триците. После лесно са отстраняватъ триците.

Добрите свински бутове трѣба да бѣдатъ изъ вѣнъ гладки, вѣмжелги; а отъ вѣтре — червени, сочни, крѣхки и сланината имъ бѣла. А нехвѣлитите бутове изъ вѣнъ биватъ черни и твърди (яки), отъ тѣхъ тече мастъ; месото имъ, като са нареже, бива тѣмно или желтеникаво, сухо и безвкусно, мастята му е желта и мека, а кожата много дебела.

У свинското месо има, особено ако е отъ бодна свиня — единъ видъ малки микроскопически животинки, червейчета (Trichinen), които сѣ много вредителни за човѣка. Но ако такава месо са свари и ли опече добре, то не е толкова вредително.

Тѣй сѣщо трѣба да са глѣда и по сушените езици да нѣматъ знакове отъ цирей и пшпки, които явно ни доказватъ, че сѣ отъ болнави животни.

Сланината е толкова по-добра, колкото по-добре сме хранили свинята или прасето, колкото по-добре посолчили, т. е. не твърде много не твърде малко — срѣдний, — и ако сме я на димъ сушили. Добрата сланина трѣба да е дебела, тежка, крѣхка и вкусна. Не е добра, ако капи мастъ отъ нея, ако е мека, желта, или ако нагарча.

РАЗНИЦ.

Какъ трѣба да са приготвя месо. — Колкото повече кървь и сокъ има у месото и колкото е по-меко, толкова повече храна има въ него и толкова по-лесно са смѣла. И тѣй най-добре е да са приготвя месо на такавъ начинъ, съ който месото губи най-малко сокъ и става по-меко. А то са постигва, ако са пече месото, и то най-добре на рѣженъ. Много добре ще бѣде, ако са тури месото въ оцетъ, преди да е печено или варено. Може да умекне още, ако го оставимъ да постои на чистъ воздухъ. Ако искаме да бѣде вареното месо добро, сочно, трѣба да го нарѣжимъ на голѣми части (парчета), и тутакси да го туримъ въ врѣла вода да вари на силенъ оганъ. Въ такавъ случай супата (чорбата) ще бѣде слаба, но месото — по-добро, защото въ него остава почти сичкиятъ сокъ. Ако ли пѣкъ искаме да имаме добра супа, трѣба да са нарѣжи месото на малки части и да ся тури въ студена вода, та малко по-малко да са подклажда да вари. Печеното, задушното и вареното месо са смѣла по-добре, отъ колкото сушеното.

— Дружество противъ мѣчението на добитакътъ. — Преди петъ години въ Пеща са сѣстави едно дружество противъ мѣчението на добитакътъ. Сѣки, който жѣлае, може да са запиши членъ въ това дружество, и плаща само единъ фиоринтъ, или 10 гр. Ние не познаваме други народъ, който да мѣчи и бие добитакътъ ситѣй, както насъ. Въ Англия има законъ да наказватъ оногова, който бие и мѣчи добитакътъ си. Арабите обичатъ конете, както дѣцата си. Ами ние. Ние са обхваждаме най-свирѣпо съ добитакътъ си! Хората сѣставятъ и дружества за да са дигни мѣчението и биенето на добитакътъ. Трѣба и ние да бѣдемъ помилостиви къмъ горкиятъ добитакъ, който ни върши толкова работа.

— Пощански канцеларии въ Европа. — Въ Европа има днесъ 56,660 пощански канцеларии, отъ които най-много има въ Англия — 12,000; въ Германия има 5775; въ Австро-Унгария 5660; въ Франция 5177; въ Руссия 2129, и т. н.

ОТЪ РЕДАКЦИЈАТА.

Въ Тжрново г-ну С-ву. Прѣхеме писмото Ви; благодаримъ Ви за услугите, що правите намъ и на народътъ ни. Вашата дѣятелность ни е новната. Здравейте!

Въ С... г-ну Т. Като на Васъ приятели имаме надѣжда. Дѣлимъ Ви признателность. Бѣдете здрави!

Въ Ж. г-ну ? Кадѣ остана Вашата дѣятелность? Не трѣба да са уморява човѣкъ тѣй скоро. Трудъ!